

3 (Sem-3/CBCS) SKT HC 3

2 0 2 3

SANSKRIT

(Honours Core)

Paper : SKT-HC-3036

(Indian Social Institutions and Polity)

Full Marks : 80

Time : 3 hours

*The figures in the margin indicate full marks
for the questions*

UNIT—I

(Indian Social Institutions : Nature and Concepts)

(Marks : 20)

1. Answer the following questions : 1×4=4

अधोलिखितानां प्रश्नानाम् उत्तरं देयम्—

(a) What is meant by the term 'social institution'?

'सामाजिकसंस्थानम्' इति पदेन किं बुध्यते?

- (b) How many kinds of Dharma are there in the sense of Duties?
'कर्तव्यम्' इति अर्थमधिकृत्य धर्मस्य कति प्रकाराः सन्ति?
- (c) Write the name of any Dharmasūtra.
कस्यापि धर्मसूत्रग्रन्थस्य नाम लिख्यताम्।
- (d) What term is used for a householder in the Buddhist literature?
बौद्धसाहित्ये गृहस्थ इत्यर्थे किं पदं व्यवह्रियते?

2. Give short answers to the following questions :

2×3=6

निम्नलिखितानां प्रश्नानां संक्षिप्तम् उत्तरं देयम्—

- (a) Write the names of any two works of Smṛti literature.
स्मृतिशास्त्रस्य कयोः द्वयोः ग्रन्थयोः नामनी लिखत।
- (b) What are the Dharmasthānas?
धर्मस्थानानि कानि?
- (c) What is meant by the term 'Pañcamahāyajña'?
'पञ्चमहायज्ञः' इति पदेन किं बुध्यते?

3. Discuss about the sources of Indian social institutions. 10

भारतीयसामाजिकसंस्थानस्य उद्भवस्थानविषये आलोचनीयम्।

Or / अथवा

Write an elaborate note on Dharmaśāstra as a special branch of studies of social institutions.

सामाजिकसंस्थानाध्ययनस्य विशेषशास्त्रारूपेण धर्मशास्त्रमिति विषयमधिकृत्य एका विस्तीर्णा टीका लेखनीया।

UNIT—II

(Structure of Society and Value of Life)

(Marks : 20)

4. Choose the correct option : 1

शुद्धविकल्पं चयनीयम्—

Varna system has one/two/three/four division(s).

वर्णव्यवस्थायाः एकः/द्वौ/त्रयः/चत्वारः विभागः/विभागौ/
विभागाः अस्ति/स्तः/सन्ति।

5. Write short answers to the following : 2×2=4

अधोलिखितयोः प्रश्नयोः संक्षिप्तम् उत्तरं देयम्—

(a) Write the names of the Four Aims of Life.

पुरुषार्थचतुष्टयस्य नामानि लेखनीयानि।

(b) What are the four Āśramas?

चतुराश्रमाः के?

6. Write a short note on the following : 5

निम्नलिखितस्योपरि एका टीका लेखनीया—

वर्णानामुत्कर्षहेतुभूताः सामाजिकनियमाः।

7. Answer any *one* of the following : 10

निम्नलिखितयोः एकस्य उत्तरं देयम्—

(a) Write a note on the emergence of the non-Aryan tribes in Varṇa system of India.

भारतीयवर्णव्यवस्थायाम् अनार्यानाम् उद्भवसन्दर्भे एका टीका लेखनीया।

(b) Write after the *Gītā*, how did the division of Varṇa take place according to Guṇa and Karma.

वर्णविभाजनः गुणकर्मानुसारेण कथम् अभवत्, गीतामधिकृत्य लिख्यताम्।

(5)

UNIT—III

(Indian Polity : Origin and Development)

(Marks : 20)

8. Answer the following questions : 1×5=5

अधोलिखितानां प्रश्नानाम् उत्तरं देयम्—

(a) What is 'Sabhā'?

'सभा' का?

(b) What is meant by the term 'Samiti'?

'समिति' इति पदेन किं बुध्यते?

(c) From which root has the term 'Vidatha' been derived?

कस्मात् धातोः 'विदथ'शब्दः निष्पन्नः भवति?

(d) What is meant by the term 'Rājakartārah'?

'राजकर्तारः' इति पदेन किं बुध्यते?

(e) Who is the author of the book, *Gāndhī Gītā*?

'गान्धीगीता'ग्रन्थस्य रचयिता कः?

9. Write a note on Vidatha.

5

'विदथ'विषये एका टीका लेखनीया।

(6)

Or / अथवा

What is 'Satyāgraha philosophy'?

किं नाम 'सत्याग्रहदर्शनम्'?

10. Discuss the importance of the initial stage of Indian polity. 10

भारतीयराजनीतेः प्रारम्भिकस्तरस्य गुरुत्वम् आलोचनीयम्।

Or / अथवा

Describe the constituent elements of Jaina polity reflected in the *Nītivākyāmṛta* of Somadeva Sūri.

सोमदेवसूरिविरचिते नीतिवाक्यामृते प्रतिफलितानां जैनराजनीतेः उपादानानां वर्णना प्रदेया।

UNIT—IV

(Cardinal Theories and Thinkers of Indian Polity)

(Marks : 20)

11. Write short notes on any two of the following : 5×2=10

अधोलिखितानां कस्यापि द्वयस्य टीका लेखनीया—

षाड्गुण्यव्यवस्था ; राज्यस्य शक्तित्रयः ; कौटिल्यः।

12. Give a detailed account of some of the important thinkers of Indian polity.

10

भारतीयराजनीते: केषाञ्चन गुरुत्वपूर्णांनां चिन्तानायकानां विषये विस्तृतं विवरणं देयम्।

Or / अथवा

Write elaborately about the Maṇḍala theory of inter-State relations.

राज्यस्य मण्डलसिद्धान्तविषये वैशद्येन लिख्यताम्।

★ ★ ★